

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Torbjørn Løvaas
Oppvekst- og utdanningsavdeling

Innvalgtelefon
73 19 93 68

Vår dato
22.10.2010
Deres dato
17.08.2010

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2010/6737-620
Deres ref.
201003502-/

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET
Artikkode: 410.0
Dato: 16.11.10
Saksnr: 201003502-36

Høring - forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften)

Innledning

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag finner BLD sitt forslag til ny rettighetsforskrift for barn plassert i barneverninstitusjon, godt og vel begrunnet.

Departementet har gjennom sin fyldige og konstruktive gjennomgang av temaene, bidratt til å tydeliggjøre områder som vi i vår daglige kontakt med institusjonene, erfarer har vært etterspurt og savnet også av institusjonene. Her vil vi spesielt trekke fram departementets drøfting og tydeliggjøring av institusjonenes omsorgsplikt. Omsorgsplikten kommer godt fram både i drøftinger knyttet til de ulike temaene og i de enkelte forskriftsparagrafer. Likeledes er det foretatt en god avklaring i forhold til hensynet til den enkelte beboer og til ansvaret for fellesskapet.

Departementets opprydding i forskriften i form av sammenslåing av paragrafer og fordeling i tre kapitler virker også tydeliggjørende slik vi ser det.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil understreke viktigheten av å få samlet departementets betraktninger og vurderinger i en veileder eller rundskriv slik at de kan bli retningsgivende sammen med forskriften.

De forslag til bestemmelser i forskriften som ikke er omtalt har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ingen bemerkninger til.

Kapittel 1 Generelle bestemmelser

§ 1 Formål.

Formålet med forskriften omfatter både forsvarlig omsorg og behandling. Omsorgsplikten til institusjonen blir tydeliggjort. Behandlingsaspektet kommer fram i forhold til bestemmelsene i kapittel 4. Vi får en forståelse av at det er de begrensninger institusjonen kan sette for beboerne i kapittel 4, med henvisningen til formålet med oppholdet, som omfattes av behandlingsbegrepet i forskriften.

Vi stiller spørsmål ved om behandlingsbegrepet er et uttrykk for "spesialisert omsorg", om det er synonymt med omsorg eller om det går i retning av "helse-

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post:	postmottak@fmst.no	Internett: www.fylkesmannen.no/st		Organisasjonsnummer: 974764350		

tenkning". Et eksempel kan være departementets forslag til utvidet urinprøvekontroll i § 16 i forskriften.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker at departementet bryter behandlingsbegrepet ned og utdyper dette nærmere i formålsbestemmelsen, da vi opplever at begrepene behandling og omsorg ofte brukes om hverandre eller i en uavklart sammenheng i forhold til tiltak etter barnevernloven.

§ 2 Virke område

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at forskriftens virkeområde kan tydeliggjøres noe. Her kan merknader eller rundskriv bidra til å presisere hvem forskriften gjelder. Vi mener departementet bør klargjøre om hvorvidt forskriften er uttømmende, og /presisere hvem forskriften omfatter, og klargjøre om den er antitetisk ("det som ikke står gjelder ikke") eller analog ("parallell fortolkning").

§ 4 Innsyn i opplysninger

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ber om at departementet i forskriften eller merknadene til forskrift tar med retningslinjene i personopplysningslovens § 18 og beskrive hvilke rettigheter beboerne har under opphold på institusjon på dette feltet.

Kapittel 2 Beboernes rettigheter

§ 7 "Vern om personlig integritet"

I departementets forslag om vern om personlig integritet tydeliggjøres grensegangen mellom den enkelte beboers rett til vern om personlig integritet og institusjonens plikt til å yte forsvarlig omsorg, hensynet til formålet med oppholdet og hensynet til fellesskapet interesser. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter dette forslaget.

I vurderingene knyttet til forskriftsforslaget er departementet inne på avveininger rundt vernet om den enkeltes integritet knyttet til beboernes rom. Her der det eksemplifisert med retten til å ha antisosiale uttrykksmidler som rusplakater og "naziplakater". Departementet sier her at grensen går ved lovlighetsaspektet, dvs at beboerne kan ha slike uttrykksmidler på rommet så lenge de er lovlige. Det vises videre til at institusjonen må jobbe faglig målrettet for å få beboerne bort fra slike sympatier.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag stiller spørsmål ved om det ikke i noen sammenhenger vil være riktig å forby slike uttrykk også inne på beboerens rom. Her vil forhold som varighet av opphold, størrelse på institusjonen, sammensetning av beboergruppe og rommets plassering – eksponering av uttrykket være momenter som institusjonen må ta stilling til, når de skal vurdere om beboeren kan ha slike plakater eller ikke.

Det vil alltid være en sentral del av omsorgsansvaret å jobbe målrettet for å endre sympatier for rus og antisosiale holdninger. Vi ber om at departementet tar flere forbehold i en veileder hvor dette spørsmålet behandles.

Kapittel 3 Bruk av tvang

§ 12, § 13 og § 14 om kroppsvisitasjon, ransaking og beslaglegging

Disse bestemmelsene videreføres i hovedsak, og utvides noe. Departementet foreslår at det kan søkes etter og beslaglegges tyvegods og doping- og andre skadelige medikamenter samt brukerutstyr for dette. Disse bestemmelsene kommer i tillegg til de eksisterende bestemmelsene knyttet til rusmidler og farlige gjenstander.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er enig i departementets forslag på disse punktene.

Departementet foreslår også at både ansatte og beboerne kan kreve at det skal være to voksne til stede i situasjonen når beboeren blir kroppsvisitert. Det skal da være to voksne av samme kjønn som beboeren.

Vi er i utgangspunktet enig i dette prinsippet, men ser at forslaget om to voksne av samme kjønn kan føre til at kroppsvisitasjonen ikke lar seg gjennomføre, som følge av mangel på ansatte med riktig kjønn.

Departementet drøfter imidlertid ikke beslutningsmyndigheten til disse bestemmelsene. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag stiller spørsmål ved hvordan "institusjonens styrer eller stedfortreder" skal oppfattes. Vi viser her til departementets brev av 21.11.2005 punkt 3.2. Her gir departementets beskrivelse av delegasjonsadgangen grunnlag for å tolke "stedfortreder" som en person som har styrer sin myndighet i styrer sitt fravær. Det vil være mulig å forstå at stedfortreder funksjonen kan fordeles på flere personer, f.eks ved at det går fram av stillingsinnstruks at disse personene har styrers myndighet ved styrers fravær. Kvalitet og internkontrollforskriften § 5 viser imidlertid at det skal være en styrer og en stedfortreder.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ber om at departementet benytter anledningen til å slå fast hvordan "styrer og stedfortreder" skal forstås også i denne sammenhengen.

§ 16 og § 24 Urinprøver

I departementets forslag til ny bestemmelse om urinprøvetesting, § 16 Urinprøver og § 24 Urinprøver, videreføres dagens bestemmelser i forhold til atferdsplasseringer. Departementet vil opprettholde dagens praksis med samtykke til urinprøvetesting for barn plassert etter bvl §§ 24 og 26, samt krav om urinprøvetesting når dette følger av fylkesnemdas vedtak. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag støtter dette forslaget.

Departementet foreslår også i forskriftens § 16 å utvide ordningen med samtykke til urinprøvetesting for omsorgsplasserte, dvs plassert etter bvl §§ 4-4 5. ledd og 4-12. Departementet begrunner forslaget med at beboere som plasseres i institusjon uten rusproblematikk, kan utvikle rusproblemer under institusjonsoppholdet på bakgrunn av kontakt i uheldige nettverk. Det presiseres videre at et samtykke til frivillig urinprøvetesting når som helst kan trekkes tilbake. Det hevdes også at ved å gi adgang til frivillig urinprøvetesting, støttes beboeren i valget om å ikke bruke rusmidler, da dette vil avsløres i en kontroll.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er skeptisk til dette forslaget. Vi mener at presset mot barn som er plassert på barneverninstitusjon for å få omsorg, kan bli stort hvis det åpnes for "frivillig" rusmiddeltesting. Urinprøver vil være et virkemiddel som institusjonene lett kan gripe til i den tro at de har kontroll over beboernes handlinger. Hvis institusjonen ensidig fokuserer på urinprøver, er konklusjonen nærliggende også når beboeren trekker samtykke til urinprøvetesting. På den måten vil departementets forslag føre til økt press og i realiteten dårligere vern om den enkeltes integritet. Vi mener at fokus flyttes i feil retning, fra omsorg mot kontroll.

Vi er enige i at forebygging av misbruk av rusmidler er et viktig veiledningsområde for all ungdom, og slik sett en viktig faktor i omsorgsutøvelsen for alle barn og unge også i barneverninstitusjonene. Urinprøvetesting er imidlertid ingen fasit i dette arbeidet, men kan være et virkemiddel sammen med annet målrettet arbeide når rusmiddelkontroll er et fokusområde.

Vi vil også hevde at dagens bestemmelser i tilstrekkelig grad, ivaretar behovet for rusmiddeltesting i institusjoner gjennom de bestemmelsene som er knyttet til atferdsplasseringer.

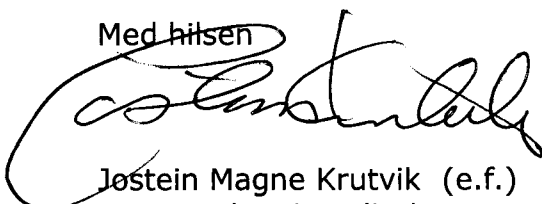
Svaret på de utfordringer dette forslaget er ment å møte, er etter Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sin oppfatning, økt fokus på kvalitet og faglig arbeid i institusjonene, samt tilstrekkelig ressurser til å følge opp den enkelte beboer.

§ 19 Tilbakeføring ved rømming

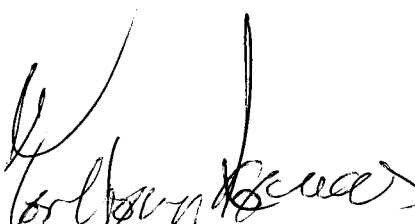
Forslaget til bestemmelsen er i hovedsak videreført fra gjeldende forskrift slik vi forstår den. De utdypinger og presiseringer som er foreslått imøteses av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Vi har imidlertid merket oss at departementet benytter formuleringen "Dersom plasseringsgrunnlaget gir adgang til det", også i den nye forskriftsteksten.

Fylkesmannen ber om at departementet utdyper hvordan dette skal forstås i rundskrevet / veilederen. Vi ber om at departementet presiserer hvilke plasseringshjemler som ikke gir adgang til å føre beboere tilbake til institusjonen ved rømming. Etter vår forståelse er det snakk om plassering etter § 4-4 5. ledd når beboeren er over 15 år og ved plassering etter § 4-26 og institusjonen ikke har innhentet samtykke til tilbakehold i tre uker etter trekk av samtykke.

Med hilsen

Jøstein Magne Krutvik (e.f.)
Fung. utdanningsdirektør

Torbjørn Løvaas
rådgiver